

**Уманський національний університет
садівництва**

**Факультет менеджменту
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи**

**Стратегічні перспективи туристичної
та готельно-ресторанної індустрії в Україні:
теорія, практика та інновації розвитку**

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-
конференції
30 жовтня 2023 року**

Умань - 2023

УДК 338.48:640.43

Рекомендовано до друку

Вченою радою факультету менеджменту Уманського національного університету садівництва (протокол № 2 від 23.11.2023 року)

Редакційна колегія:

Транченко Л.В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва;

Петренко Н.О. – доктор економічних наук, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва;

Малюга Л.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва;

Терещук Н.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва;

Непочатенко В.О. – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Уманського національного університету садівництва.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть автори. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редакційної колегії збірника.

Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку: збірник матеріалів Всеукр. наук.-прак. інт.-конф., 30 жовтня 2023 р. Умань: ВПЦ «Візаві», 2023. 372 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку» 30 жовтня 2023 року подано тези доповідей учених, науковців, викладачів, магістрантів, аспірантів, студентів щодо теоретичних та практичних аспектів інноваційного розвитку туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні.

Видання рекомендоване для студентів, аспірантів, викладачів, наукових співробітників, які займаються дослідженнями сфери туризму та індустрії гостинності.

УДК 338.48:640.43

© Уманський національний університет садівництва, 2023

<i>Шоробура І.М.</i> ВПЛИВ СТАНУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ НА ІНДУСТРІЮ ТУРИЗМУ	58
---	----

СЕКЦІЯ 2.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

<i>Андрієвський І.О.</i> РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ ПАНДЕМІЇ COVID-19	61
<i>Бабушко С.Р., Попович С.І.</i> SLOW TOURISM ЯК НОВІТНІЙ ТРЕНД У ТУРИЗМІ	62
<i>Бакал Р.С.</i> ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ	63
<i>Балакірев О.Ю.</i> КІБЕРСПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ	66
<i>Балджи М.Д.</i> СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ПОВОЄННОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ	67
<i>Бубела С.Ю.</i> СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	68
<i>Гаврилюк О.В.</i> УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЗАКЛАДАХ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	70
<i>Глотов Н.А.</i> ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ	73
<i>Губрій В.В.</i> РОЗВИТОК ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	75
<i>Демко В.С.</i> МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ В СФЕРІ ТУРИЗМУ	76
<i>Дзяпка А.М.</i> ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ СУЧАСНОГО ІНКЛЮЗИВНОГО ТУРИЗМУ	81
<i>Драчинська К.В.</i> ДИЗАЙН СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	83
<i>Маковська Т.П.</i> РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ З ФОКУСОМ НА ГЛОБАЛЬНІ, НАЦІОНАЛЬНІ І РЕГІОНАЛЬНІ ТРЕНДИ	85
<i>Машталяр Л.Г.</i> СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	87
<i>Мудрак Я.О.</i> МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ТУРИЗМУ: СТРАТЕГІЇ, ІНСТРУМЕНТИ ТА	

Найкраща ситуація у західній частині України: Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській і Закарпатській областях. Там готелі працюють у повному обсязі, передумов для закриття чи зупинення їхньої роботи немає.

Зміни в роботу закладів розміщення внесла й комендантська година. Через обмеження в часі дещо ускладнюється процес поселень і виселень, основне навантаження припадає на денну зміну. Крім того, через комендантську годину працівники іноді проживають на території готелів. Також обмежено працюють ресторани та бари й інші сервіси, як-от салони краси, SPA-зони тощо. Деякі готельні послуги недоступні під час повітряних тривог [1].

Отже, розглянувши розвиток індустрії гостинності в Україні слід зазначити, що ця галузь економічної діяльності є матеріально-технічною базою, основою для освоєння туристично-рекреаційного потенціалу та розвитку туризму в країні. Проте економіко-політична та фінансова нестабільність країни під час проведення воєнних дій на частині території держави привели до значного сповільнення темпів розвитку індустрії гостинності.

Бібліографічний список:

1. Встояти під час війни: як працюють готелі України. URL: <https://commercialproperty.ua/analitics/vstoyati-pid-chas-viyni-yak-pratsyuyut-goteli-ukraini/> (дата звернення: 21.10.2023).
2. Таранова Є. Ресторанний бізнес у воєнний час. URL: <https://delo.ua/uk/business/restorannii-biznes-u-vojennii-cas-yaka-yiza-primishhennya-ta-v-yakix-mistax-koristuyutsya-popitom-398364/> (дата звернення: 20.10.2023).

Демко В.С.

к.е.н., доцент

*Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного*

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ В СФЕРІ ТУРИЗМУ

В українській туристичній науковій спільноті є актуальною проблематикою дослідження оцінки потенціалу міжнародного співробітництва України в геоekonomічному просторі. Ключовими питаннями цих досліджень є вирішення проблем зі збільшенням кількості міжнародного тероризму, вимушеної міграції населення через воєнні конфлікти, зростанням соціально небезпечних захворювань і загального погіршення екологічної ситуації в світі. Посилення всіх цих негативних факторів, на інтенсивність розвитку туристичної галузі в Україні, ще більше поглибитись воєнним конфліктом, небезпечною політичною ситуацією и глобальними втратами, обумовлені щорічними профілактичними заходами щодо подолання наслідків пандемії. Це включає невизначеність щодо світових локдаунів, закриття кордонів, обмеження міжнародних напрямків для в'їзду

туристів, а також зменшення витрат громадян на геотуризм у межах відомих всесвітніх рекреацій.

В сучасному світі розвиток туризму заснований на принципах масовості, інтегрованості та соціально-економічному спрямуванні, який суттєво підвищує динаміку туристичного ринку. Розвиток варто розглядати як значення соціально-економічного явище на рівнях макро-регіонального та глобального масштабу [1]. Відродження туристичної галузі в Україні, яка б успішно інтегрувалась до міжнародних туристичних дестинацій, є одним з провідних напрямів структурної перебудови економіки країни. Саме на засадах формування національного ринку конкурентоспроможних туристичних послуг можуть створюватись нові механізми міжнародної інтеграції із переходом на макро-регіональний рівень пріоритету через світогосподарські зв'язки в періоді єдності загальної системи міжнародного співробітництва [5].

Великий вплив на культурну дипломатію, яка визначає міжнародні відносини, зумовлює формування іміджу туристичної галузі країни за її межами. Це сприяє взаємодії в різних аспектах туристичного сектору та посиленню національних інтересів на світовій арені. Такий вплив здійснюється через адаптацію гео економічного простору та стимулювання економічного розвитку будь-якої країни. Дослідженню теорії та методології глобалізації, а також розвитку міжнародного співробітництва на ринку туристичних послуг присвячено наукові розробки вчених: I. Farsari [2], Ch. Gee & E. Fayos-Solá [3], L. Kalinina [14], O. Козменко [4], S. McCabe, L. Minnaert, A. Diekmann [6], N. Prem [7], W. Pompl & P. Lavery [8], Н. Трусова, Н. Танклевська, Т. Чернявська, О. Пристемський, Д. Єременко, В. Демко [11], які посилили методичні положення в контексті усвідомлення світової конкуренції на туристичні продукти та визначили міжнародні економічні процеси, які трансформували структуру надання туристичних послуг із додатковою вартістю, на принципах стійкого зростання туристичного сектора національної економіки.

Основною метою даного дослідження є обґрунтування потреби у функціональному взаємодії між макро-регіональними та локально-регіональними системами шляхом об'єднання виробників туристичного продукту. Це спрямовано на відновлення потенціалу міжнародного співробітництва в умовах кризового гео економічного простору туристичної галузі.

Кардинальні зміни в міжнародних економічних відносинах та глибокі структурні трансформації підкреслюють необхідність відновлення туристичної галузі в Україні як катализатора розвитку потенціалу міжнародного співробітництва в гео економічному просторі. Важливо враховувати, що цей процес відбувається нерівномірно в різних регіонах країни порівняно з іншими державами світу. Причиною цього є тривалість пандемії та проведення військових дій на території України, що викликало низький рівень активності виробників туристичної продукції та надання комплексу послуг у галузі подорожей та відпочинку [10, 11]. Крім того, це

призвело до збільшення внутрішніх кризових процесів та неспроможності здійснювати диверсифікацію туристично-рекреаційних процесів, з причин, викликів та загроз у країні.

Міжнародні туристичні організації акцентують увагу, що Україна, перебуваючи в умовах "стресового" воєнного періоду, розглядає можливості відновлення моделі подальшого розвитку туристичної галузі. Внаслідок часткової втрати міжнародних зв'язків на ринку послуг, країна стикається з викликом вчасного відновлення ресурсів у сфері обслуговування туристів та відпочиваючих на міжнародному рівні. Це призвело до збільшення інвестиційних ризиків та ослаблення позицій національної туристичної галузі [14, 15].

У межах інтегрованого геоекономічного простору Україна як функціонуюча туристична локально-регіональна система відповідає глобальним чинникам міжнародного ринку, враховує пріоритети та норми поведінки основних учасників світової туристичної діяльності [5,13].

Потенціал міжнародного співтовариства України в туристичній галузі демонструє знижена частка туристичного сектора у ВВП (від 0.6% в 2020 р. до 0.2% в 2022 р.), що в 16.7 разів нижче рівня світової геоекономіки до пандемії (в середньому 10% ВВП) та в 25.0 разів, в умовах пандемії (світовий рівень геоекономіки 5%) [9, 16].

Темпи падіння світового ринку міжнародного туризму у 2022 році є небаченими порівняно з попередніми кризовими ситуаціями, такими як епідемія SARS та Світова економічна криза, які також призвели до негативних наслідків для галузі туризму. Обсяг міжнародних туристичних переміщень у 2022 році значно зменшився порівняно з аналогічним періодом перед пандемією у 2019 році. За даними Всесвітньої організації туризму ООН (UNWTO), кількість міжнародних туристів зменшилась на 20-30% у 2022 році, що призвело до втрат доходів від міжнародного туризму на рівні 300-450 млрд. USD [13, 14].

Це пояснюється різними рівнями соціально-економічного піднесення макро-регіональних та локально-регіональних систем. Так, в структурі світової геоекономіки, стабільний розвиток країн Західної Європи залежить від туристичної галузі, яка забезпечує більше 70% доходної частини бюджету, в Америці – 20%, в Азії, Африці та Австралії – 10% [14, 15, 16]. В європейських країн на ринку послуг туристичної галузі працює 616.2 млн. осіб або 49.9% від світового обсягу населення. Це пояснюється не тільки наявністю всесвітньо відомих культурно-історичних і природних пам'яток, розвинутою індустрією туризму, торгівлі, але й традиційним уподобанням європейських жителів проводити відпустку у близькому зарубіжжі. Близько 90% туристів в Європі становлять самі європейці. В рамках європейської макро-регіональної системи лідирує Середземноморська локально-регіональна система, яка сформована із групи країн: Іспанія, Італія, Греція, а також Німеччина, Бенілюкс та Австрія – до 20% міжнародних туристських потоків. Група країни, яка входить Східноєвропейської локально-регіональної системи (Болгарія, Хорватія, Чехія,

Чорногорія) займають близько 11% міжнародних туристських потоків [14, 15,

Слід відзначити, що зберігається залежність потенціалу міжнародного співробітництва країни з локально-регіональною системою туристичної галузі від макро-регіональних систем розвинутих країн, а його динаміка обумовлена збільшенням попиту з боку країн, що мають лише внутрішні туристичних дестинацій та лише тільки розвиваються, або відроджуються в постконфліктному періоді. Європейські країни залишаються головним центром культурно-пізнавального туризму.

Отже, на території України для відновлення макро-регіональної системи туристичної галузі, необхідно впровадити стабілізаційні заходи для розвитку потенціалу міжнародного співробітництва країни на світовій арені з метою формування високої динаміки обсягу експорту та імпорту туристичних продуктів шляхом зменшення обмежень на лібералізацію та трансфертні технології франчайзингу при співробітництві суб'єктів туристичних дестинацій.

На різних рівнях розвитку туристичних дестинацій, запропонувати полікультурну форму функціонування туристичної галузі у межах геоекономічного простору міжнародного туристичного ринку, з урахуванням особливостей територіальної організації потенціалу міжнародного співробітництва України,. У кожному туристичному макро-регіоні виділити відповідне інтеграційне ядро, тобто дестинацію, державу або союз країн, які соціально-економічно об'єднані між собою єдиними туристичними продуктами з метою сталого розвитку туристичної галузі.

Бібліографічний список:

Чен К. К. (2004). Система підтримки прийняття рішень щодо розвитку туризму: системно-динамічний підхід. Журнал комп'ютерних інформаційних систем, 45 (1), 104-112. URL: https://www.researchgate.net/publication/289134325_Decision_support_system_for_tourism_development_System_dynamics_approach.

2. Фарсари І. (2012). Розробка концептуальної моделі для підтримки політики сталого туризму в північно-середземноморських напрямках. Journal of Hospitality Marketing & Management, 21(7), 710-738. URL: https://www.researchgate.net/publication/254364221_The_Development_of_a_Conceptual_Model_to_Support_Sustainable_Tourism_Policy_in_North_Mediterranean_Destinations.

3. Джі, Ч.Й., Файос-Сола, Е. (1997). Міжнародний туризм: глобальна перспектива. Мадрид: Всесвітня туристична організація.

4. Козьменко О. (2015). Аналіз інвестиційної привабливості країн у сфері індустрії туризму. Управління інвестиціями та фінансові інновації, 12 (3-1), 56-63.

5. Мацука В.М. (2018). Оцінка конкурентоспроможності України на світовому туристичному ринку. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка, 16, 93-102.

6. Маккейб С., Міннаерт Л., Дікманн А. (2012). Соціальний туризм в Європі: теорія і практика. Брістоль, Великобританія; Буффало, Нью-Йорк: Публікації перегляду каналу.
7. Прем Н. Д. (2000). Міжнародний туризм: нові виклики та перспективи на майбутнє. Тверда обкладинка: видавництво «Канішка», розповсюджувачі.
8. Помпл В., Лавері П. (1993). Туризм у Європі: структура та розвиток. Опубліковано Wallingford: CAB International.
9. The Travel & Tourism Competitiveness Report/ (2021). URL: <https://www.bloom-consulting.com/journal/bloom-consulting-international-data-partner-for-the-2021-travel-tourism-competitiveness-report-ttcr-for-the-world-economic-форум>
10. Трусова Н.В., Чернявська Т.А., Пасека С.Р., Грановська В.Гр., Пристемський О.С., Демко В.С. (2020). Інноваційна кластеризація регіону в контексті підвищення конкурентних позицій підприємств туристично-рекреаційної дестинації. *GeoJournal of Tourism and Geosite*, 33(3), 1126-1134.
11. Трусова Н.В., Танклевська Н.С., Чернявська Т.А., Пристемський О.С., Єременко Д.В., Демко В.С. (2020). Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів світової індустрії туристичних послуг. *Журнал екологічного менеджменту та туризму*, 4(44), 890-902.
12. Трусова Н.В., Краснодієд Т.Л., Демко В.С., Захарченко О.Г., Морозова Я.В., Кацемір О.С. (2022). Гарантія безпечного інноваційного розвитку туристичної галузі України. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 41(2), 422-432.
13. Трусова Н., Цвілій С., Гурова Д., Демко В., Самсонова В. (2023). Бюджетні інструменти стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу туристичної галузі України. *Економічні справи*, 68(01с), 253-269.
14. Інформаційна панель туристичних даних ЮНВТО. URL: <https://www.unwto.org/tourism-data/unwto-tourism-dashboard>.
15. Інформаційна панель UNWTO Tourism Dashboard – інформація про ключові показники ефективності в'їзного та виїзного туризму на глобальному, регіональному та національному рівнях. Туристична інформаційна панель ЮНВТО. URL: <https://www.unwto.org/unwto-tourism-dashboard>.
16. ЮНВТО. (2022). Світовий туристичний барометр, 20(5), 1-5. URL: https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2022-09/UNWTO_Barom22_05_Sept_EXCERPT.pdf?VersionId=pYFmf7WMvpcfjUDuhNzbQ_G.4phQX79q
17. Статистичний відділ ООН. (2008). Супутній рахунок туризму: Рекомендована методологічна основа. Отримано з: <https://www.unstats.un.org/unsd/publication/Series/F>